

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษา งานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของ
หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดสมุทรสาคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แหล่งสารนิเทศจำนวนทั้งหมด
58 แห่ง ประกอบด้วย แหล่งสารนิเทศทางการ 17 แห่ง เป็นห้องสมุดประชาชน 3 แห่ง และที่
อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 14 แห่ง และแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการ 41 แห่ง เป็นหน่วยงาน
ภาครัฐ 29 แห่ง และภาคเอกชน 12 แห่ง ดังนี้

แหล่งสารนิเทศทางการ จำนวน 17 แห่ง ได้แก่

1. ห้องสมุดประชาชนตำบลบ้านบ่อ อำเภอมือง
2. ห้องสมุดประชาชนอำเภอกะทู้มแบน
3. ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบ้านแพ้ว
4. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านนาโคก หมู่ที่ 2
5. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านกาหลง หมู่ที่ 8
6. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านบ่อ หมู่ที่ 1
7. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านบ่อ หมู่ที่ 9
8. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านชีม้ขาว หมู่ที่ 2
9. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านตวงษ์ หมู่ที่ 1
10. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านท่าทราย หมู่ที่ 3
11. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านท่าทราย หมู่ที่ 6
12. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านบางกระเจ้า หมู่ที่ 4
13. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านบางหญ้าแพรก หมู่ที่ 4
14. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านกลุ่มอาสาพัฒนา หมู่ที่ 4

15. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบ้านคลองมะเดื่อ หมู่ที่ 6
16. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบางยาง หมู่ที่ 1
17. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 2

แหล่งสารสนเทศไม่เป็นทางการ ภาครัฐ จำนวน 29 แห่ง ได้แก่

1. ที่ว่าการอำเภอเมือง
2. ที่ว่าการอำเภอบ้านแพ้ว
3. ที่ว่าการอำเภอกระทุ่มแบน
4. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
5. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด
6. สำนักงานเกษตรจังหวัด
7. สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง
8. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแพ้ว
9. สำนักงานเกษตรอำเภอกระทุ่มแบน
10. สำนักงานประมงจังหวัด
11. สำนักงานประมงอำเภอเมือง
12. สำนักงานประมงอำเภอบ้านแพ้ว
13. สำนักงานประมงอำเภอกระทุ่มแบน
14. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด
15. สำนักงานป่าไม้จังหวัด
16. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
17. สำนักงานเขตเศรษฐกิจการเกษตรที่ 17
18. สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด
19. สำนักงานประกันสังคมจังหวัด
20. ที่ทำการประชาสัมพันธ์จังหวัด
21. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด
22. สำนักงานจัดหางานจังหวัด
23. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
24. สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
25. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด
26. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
27. สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
28. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

29. สำนักงานอัยการจังหวัด

แหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการ ภาคเอกชน จำนวน 12 แห่ง ได้แก่

1. หอการค้าจังหวัด
2. สภาอุตสาหกรรมจังหวัด
3. ชมรมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอ้อยน้อย
4. สมาคมการประมงจังหวัด
5. กลุ่มเกษตรกรทำสวนบางยาง
6. กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านแพ้ว
7. กลุ่มเกษตรกรทำสวนโรงเข้
8. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภงพัฒนา
9. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหลักสาม
10. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยกกระบี่ตรุงเรือง
11. กลุ่มยุวเกษตรกรเจ็ดริ้วพัฒนา
12. กลุ่มยุวเกษตรกรคลองกกพัฒนา

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าบรรณารักษ์หรือบรรณารักษ์ ประธานกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ประธานหรือหัวหน้ากลุ่มและชมรม นายกสมาคม และหัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทในจังหวัดสมุทรสาคร ผู้ให้ข้อมูลจากแหล่งสารนิเทศที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 58 แห่ง ประกอบด้วย

1. หัวหน้าบรรณารักษ์หรือบรรณารักษ์ จำนวนทั้งหมด 3 คน จากห้องสมุดประชาชน 3 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 คน
2. ประธานกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 99 คน จากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 99 แห่ง คัดเลือกจัดระดับเป็นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดีเด่น โดยศึกษานิตยสาร และนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน
3. นายกสมาคม ประธานหรือหัวหน้ากลุ่มและชมรมด้านการประมง จำนวนทั้งหมด 11 คน จากสมาคม กลุ่มและชมรมด้านการประมง 11 แห่ง คัดเลือกโดยนายกสมาคมการประมง และนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน
4. ประธานกลุ่มด้านการเกษตร จำนวนทั้งหมด 76 คน จากกลุ่มด้านการเกษตร 76 กลุ่ม คัดเลือกจัดชั้นกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรดีเด่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น และกลุ่มยุวเกษตรกรดีเด่น โดยสถาบันกลุ่มเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ และนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน

5. ประธานกลุ่มด้านอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ จำนวนทั้งหมด 3 คน จากกลุ่มด้านอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ 3 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 คน

6. หัวหน้าหน่วยงานหรือบุคลากรผู้รับผิดชอบ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งสังกัดหน่วยงานภาครัฐ จำนวนทั้งหมด 29 คน จากหน่วยงาน 29 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 29 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารของหน่วยงานและจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่ศึกษาจริง

แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน มีจำนวน 7 ข้อ ตามเกี่ยวกับหน่วยงานต้นสังกัด สถานที่ตั้ง สถานภาพของหน่วยงาน และการจัดแบ่งหน่วยงาน ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเติมคำและตรวจคำตอบ

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงาน มีจำนวน 16 ข้อ

ข้อ 8-12 สัมภาษณ์เกี่ยวกับ นโยบายหรือวัตถุประสงค์ ขอบเขตหน้าที่ของหน่วยงาน การจัดแบ่งหน่วยงาน และบุคลากร ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเติมคำ

ข้อ 13 สัมภาษณ์เกี่ยวกับระบบการจัดเก็บสารนิเทศ ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบตรวจคำตอบ

ข้อ 14-21 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเนื้อหาของสารนิเทศ กิจกรรม บริการ ลักษณะของสารนิเทศ สื่อ กลุ่มผู้ใช้ ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเติมคำและแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 4 ระดับ

ข้อ 22-23 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการร่วมมือในการทำงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบตรวจคำตอบและเติมคำ

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจริง จำนวน 12 คน จากหน่วยงาน 12 แห่ง โดยการทดสอบจะกระจายทุกกลุ่ม คือ ด้านการบริหาร การเกษตร แรงงาน สาธารณสุข การศึกษา การพาณิชย์ และอุตสาหกรรม ดังนี้

1. ปลัดอำเภอ สัมภาษณ์ ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองสมุทรสาคร
2. นักวิชาการเกษตร สัมภาษณ์ ณ สำนักงานเกษตรจังหวัด
3. นักวิชาการประมง สัมภาษณ์ ณ สำนักงานประมงจังหวัด
4. นายกษมาคม สัมภาษณ์ ณ สมาคมการประมงจังหวัด
5. ปลุสัตว์จังหวัดและนายสัตวแพทย์ สัมภาษณ์ ณ สำนักงานปลุสัตว์จังหวัด
6. แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด (รส.จังหวัด) สัมภาษณ์ ณ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด
7. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด สัมภาษณ์ ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
8. ศึกษาพิเศษ สัมภาษณ์ ณ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
9. กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สัมภาษณ์ ณ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
10. บรรณารักษ์ สัมภาษณ์ ณ ห้องสมุดประชาชน
11. รองประธานหอการค้าจังหวัด สัมภาษณ์ ณ หอการค้าจังหวัด
12. อุตสาหกรรมจังหวัด สัมภาษณ์ ณ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

หลังจากการทดสอบแบบสัมภาษณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์บางข้อที่มีเนื้อหายังไม่ครอบคลุม ดังนี้

1. คัดคำถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของผู้ให้สัมภาษณ์ออก เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ต้องการบอกชื่อและนามสกุล และทำให้แสดงความคิดเห็นได้ไม่เต็มที่
2. เพิ่มคำถาม การแบ่งโครงสร้างการบริหารของหน่วยงาน แทรกก่อนที่จะถามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ เนื่องจากบางหน่วยงานไม่มีหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบงานสารนิเทศ เพื่อชุมชนชนบทโดยเฉพาะ แต่จะร่วมกันทำงานทั้งหน่วยงาน
3. ปรับคำถาม การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเป็นคำถามปลายปิด ลักษณะของคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

เมื่อปรับปรุงและแก้ไขแล้ว นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเป็นครั้งที่ 2 จำนวน 4 คน ได้แก่ ปลัดอำเภอ นักวิชาการเกษตร ศึกษาพิเศษ และนายกษมาคมการประมงจังหวัด โดยใช้วิธีสัมภาษณ์และซักถามตามแบบสัมภาษณ์

จากการทดสอบแบบสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 นี้ พบว่าคำถาม เรื่องในปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีความร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ และเรื่องในอนาคตท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านสามารถร่วมมือเกี่ยวกับงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทกับหน่วยงาน

อื่นใดหรือไม่ คำถามทั้ง 2 คำถามไม่สะดวกในการกรอกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามแบบเติมคำตอบ 3 ข้อย่อย คือ

กับหน่วยงานใด.....

ลักษณะของความร่วมมือเป็นอย่างไร.....

และสารนิเทศด้านใดบ้าง.....

ปัญหาที่พบคือ เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอบคำถามว่ามีหลายหน่วยงาน หลากหลายความร่วมมือและสารนิเทศหลายเรื่องด้วยกัน คำตอบมีมากกว่า 1 คำตอบ ทำให้การพิจารณาว่าหน่วยงานใด มีลักษณะความร่วมมืออะไรบ้าง และสารนิเทศด้านใดบ้าง เข้าใจยากและไม่ชัดเจน จึงปรับคำถามทำเป็นตาราง ดังนี้

ชื่อหน่วยงาน	ลักษณะความร่วมมือ	เนื้อหาสารนิเทศ
.....
.....

และนำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล (รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ปรากฏในภาคผนวก)

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลกระทำเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเก็บข้อมูลจากแหล่งสารนิเทศ จำนวน 33 แห่ง โดยส่งแบบสัมภาษณ์ไปทางไปรษณีย์ ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2539 ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบคำถามล่วงหน้าและเตรียมคำตอบไว้ แล้วจึงโทรศัพท์นัดวัน เวลาสัมภาษณ์ในภายหลัง รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลส่วนนี้ 6 สัปดาห์ คือถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2539 และอีกช่วงหนึ่งเก็บข้อมูลจากแหล่งสารนิเทศ จำนวน 25 แห่ง เริ่มเก็บข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2539 เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถติดต่อได้โดยตรง จึงขอความช่วยเหลือและคำแนะนำในการติดต่อและการสัมภาษณ์ จากศึกษานิเทศก์ ครูอาสา เกษตรจังหวัด และเกษตรอำเภอ ซึ่งทำให้การเก็บ

ข้อมูลในส่วนนี้สำเร็จลงได้ในเดือนมกราคม 2540 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในส่วนนี้ 7 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน เรื่อง หน่วยงานที่ให้ข้อมูล ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ หน่วยงานต้นสังกัด สถานภาพของหน่วยงานต้นสังกัด และโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงาน และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท เรื่อง นโยบายหรือวัตถุประสงค์ หน่วยงานที่รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท ขอบเขตหน้าที่ การแบ่งหน่วยงานย่อย บุคลากร วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบ นำเสนอข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่

2. ข้อมูล เรื่อง ระบบการจัดเก็บสารนิเทศ นำเสนอโดยการแจกแจงความถี่

3. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท เรื่อง เนื้อหาของสารนิเทศ การจัดกิจกรรม การให้บริการ ลักษณะของสารนิเทศ สื่อ กลุ่มผู้ใช้ ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) เพื่อหาค่าทางสถิติ ดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ย

3.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 การแปลความหมายข้อมูลใช้มาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ

ระดับ	3.51	-	4.00	มาก
ระดับ	2.51	-	3.50	ปานกลาง
ระดับ	1.51	-	2.50	น้อย
ระดับ	1.00	-	1.50	น้อยมาก

3.4 การทดสอบความแตกต่างทางสถิติ (t -test) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างแหล่งสารนิเทศทางการและแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการ

4. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เรื่อง ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สรุปเป็นหัวข้อ แล้วนำเสนอข้อมูลโดยแจกแจงความถี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปตาราง และคำบรรยายประกอบตารางในบทที่ 4